

ЗАГАДУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ВОЗДУХОТ

Извори на загадувањето на воздухот

- Антропогените извори (човечки активности) пред сè се поврзуваат со согорувањето на различни видови на горива:
- Стационарни извори се објектите на електричните центри, фабриките и согорувањето на отпад, како и печите и други видови на уреди кои согоруваат гориво. Во сиромашните и земјите во развој, традиционалното согорување на биомаса е главна причина за загадување на воздухот; под биомаса која традиционално се согорува се подразбира дрво, отпадници од земјоделски култури и кизмет.
- Мобилни извори се моторните возила, морските превозни средства, воздухопловството итн.
- Хемикалии, прав и контролираните практики на согорување во земјоделството и шумарството.
- Испарувања од бањ, спрејеви за коса, аеросол спрејеви и други растворањани.
- Деленирањето на [отпад](#) во делачките, што дава метан.
- Воени резервати, какав што се нуклеарни оружја, токсични гасови, биолошко оружје и ранети.
- **Природни извори/реде**
- [Пиринеи](#) од природни извори, најчесто големи површини со малку или без вегетација.
- Метан испуштен при варењето на храната кај животните, на пример, стоката.
- Гасот радон при негоово радиоактивно распаѓање во [Јукината мора](#). Радонот е безбоен, без мирис, радиоактивен благороден гас кој се среќава во природата, а ги создава при распаѓањето на [радиумот](#). Се смета за опасен по здравјето. Радонот од природните извори може да се акумулира во зградите, особено во затворени области какави што се [подрумјето](#) и е втората најчеста причина за [ран на белите дробови](#), веднаш по [пушењето](#).
- Чад и [јаглерод моноксид](#) од дивите [пожари](#).
- Вегетацијата во некои региони во потоплите делови емитува значајни за животната средина количини на VOCs. Овие VOCs реагираат со антропогените загадувачи - особено NO_x, SO_x и антропогенни органични јаглеродни соединенија - и се добива сезонски бран на секундарни загадувачи.^[1]
- [Вулкански активности](#) кои произведуваат [сулфур](#), [кисел](#) и [паднулатата материја](#) - [папил](#).

Последици од загадувањето на воздухот

- Според Европската агенција за животната средина, т.н ПМ-честички можат да предизвикаат или да ги влошат кардиоваскуларните и белодробниот заболувања, предизвикуваат срцеви напади, аритмии и карцином, можат да предизвикаат проблеми при пораѓањето итн. Според податоците на Европската агенција за животната средина, во [2012](#) година, во [Европа](#) 432.000 луѓе умреле предвреме како последица на долгорочното загадување на воздухот. Исто така, поради загадувањето, просечниот животен век на населението во Европа се намалило за 38 дена. Истата година, бројот на починати луѓе под дејство на т.н. ПМ-честички во одделни земји изнесувал: 59.500 во [Германија](#) и во [Италија](#), 44.600 во [Полска](#), 43.400 во [Франција](#), 25.500 во Романија, 14.100 во [Бугарија](#), 13.400 во [Србија](#), 11.100 во [Грција](#), 4.500 во [Хрватска](#), 3.500 во [Босна и Херцеговина](#), 3.000 во [Македонија](#) (според студијата за зелен развој на [Светската банка](#) од 2012 година, бројот на починати лица изнесува 1.350), 1.700 во [Словенија](#) и 570 во [Црна Гора](#).^[2] Во ноември 2016 година, Агенцијата за животна средина на ЕУ соопштила дека загадувањето на [воздухот](#) било причина за 467.000 [смртни](#) случаи во ЕУ во 2013 година, наведувајќи дека најголеми виновници се [термоцентралиите](#) и домаќинствата што согоруваат [јаглен](#) и и биомаса. Според мерењата извршени во повеќе од 400 градови ширум ЕУ, дури 85% од жителите на градските населби биле изложени на загадување на воздухот на нивото што се смета за штетно според [Светската здравствена организација](#).^[8]